

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Ellen Forsberg
Handläggare
010-22 33 334
ellen.forsberg@lansstyrelsen.se

Yttrande

1(8)

2020-11-20

402-7790-2020

Uppsala kommun
Stadsbyggnadsförvaltningen

E-post:
SBF.planadministrator@upsala.se

Samråd om detaljplan för Flogstaskolan, Uppsala kommun, Uppsala län

Redogörelse för ärendet

Kommunen har översänt rubricerat detaljplaneförslag för samråd enligt 5 kap 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, samt samråd om undersökning enligt 6 kap 6 § miljöbalken, MB.

Syftet med planförslaget

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en grundskola, förskola, tillagningskök, matsal och en idrottshall på den tomt där Flogstaskolan nu finns och där Kullens förskola tidigare fanns. Syftet är att bygga nya moderna lokaler där fler elever och förskolebarn kan få plats. Den sammanlagda lokalarean är cirka 8 000 kvm. I planområdet finns två äldre villor med uppvuxna trädgårdar uppförda år 1904 och 1905. Förslaget är att planen bland annat ska medföra att villorna rivs och att den nya skolbyggnaden kan bli tre våningar, istället för de två våningar som befintlig detaljplan medger.

Överensstämmelse med översiktsplanen

Markanvändningen överensstämmer med översiktsplanens intentioner för området. Platsen för detaljplanen är i översiktsplanen markerad med gul färg som symboliserar stadsbygd. Längs med detaljplanens östra sida löper enligt översiktsplanen ett stadsstråk, som ännu ej är detaljstuderat.

Planprogram

I planbeskrivningen framgår det inte om detaljplanen har föregåtts av ett planprogram i området.

Undersökning

Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att rubricerad detaljplan inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 3 § miljöbalken.

Frågor som bevakas av Länsstyrelsen enligt 11 kap 10 § PBL

Riksintressen

Inom området för detaljplanen finns riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB: påverkansområde för väderradar för Håtuna, MSA-område för och stoppområde för höga objekt för Uppsala övningsflygplats, Ärna.

Enligt plankartan kan, beroende på vilken del av byggrätten som nyttjas, en byggnad med högre än 20 meters totalhöjd finnas inom planen. Länsstyrelsen vill därför påminna om att det krävs en flyghinderanalys vid varje enskild etablering som har en totalhöjd över 20 meter. Länsstyrelsen anser att kommunen bör göra en flyghinderanalys innan planen tas ut på granskning eftersom flyghinderanalysen kan påverka planens innehåll. Ansökan om flyghinderanalys görs hos Luftfartsverket.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för ytvatten och grundvatten

Länsstyrelsen vill belysa att det gäller ett icke-försämringskrav för MKN för vatten, oavsett status. För vattenförekomster där status är sämre än god räcker det inte med att en verksamhet inte försämrar, utan verksamheten måste också ge förslag till konkreta åtgärder som kan leda till en förbättring i status och i förlängningen att målar för aktuella miljö kvalitetsnormer uppnås.

Länsstyrelsen gör bedömningen att dagvattenhanteringen som beskrivs i dagvattenutredningen generellt sett är tillfredställande. Föroreningsberäkningarna är baserade på ett visst mått av rening genom de åtgärderna som föreslås i dagvattenutredningen: en systemlösning som i huvudsak består av skelettjordar, växtbäddar och infiltrationsstråk. Dessa åtgärder behöver genomföras för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna följs.

Länsstyrelsen har dock uppmärksammat en del brister i dagvattenutredningen. Utredningen saknar förslag på utformningen av dagvattenledningar i planområdet och förslag på hur områdets dagvattenledning ska kopplas till dagvattenledningen i gatan, vilket bör inkluderas. Länsstyrelsen anser att förslag på dagvattenåtgärdernas placering bör framgå av planbeskrivningen och markeras på plankartan.

Området antas ha en liten förmåga att infiltrera vatten och ligger utanför vattenskyddsområdet för Uppsala stad och Vattholmaåsarna. Länsstyrelsen gör bedömning att området inte har någon kontakt med Uppsalas grundvattentäkt, och därför inte riskerar att påverka miljö kvalitetsnormerna för grundvatten i området.

Potentiellt förorenad mark

Länsstyrelsen gör bedömningen att de inledande geotekniska inventeringarna är korrekt gjorda och kan antas vara tillförlitliga. De vidare undersökningarna som föreslås i planbeskrivningen avseende förorening kopplat till tidigare brand respektive eventuella föroreningar i fyllnadsmassor i området bör dock genomföras innan planen antas istället för att skjutas till bygglovskedet.

Hälsa och säkerhet - Buller

Länsstyrelsen gör bedömningen att vissa delar av skolområdet bedöms överskrida ljudnivåerna för skolverksamhet. Kommunen framför att dessa ytor inte kommer att

2020-11-20

402-7790-2020

användas för skolgård eller annan pedagogisk verksamhet. Länsstyrelsen finner detta lämpligt ur hälsosynpunkt utifrån bullersituationen.

Om skolgården utvidgas till att även inkludera den planerade parkeringsytan, anser Länsstyrelsen att skyddsåtgärder mot buller ska inkluderas i planbeskrivningen och markeras på plankartan. Se avsnitt om *Barnperspektivet* för friyta och skolgård.

Hälsa och säkerhet – Översvämning

I dagvattenutredningen nämns att detaljerade åtgärder behöver utredas mer i nästa projekteringsstadium, en bedömning som Länsstyrelsen delar. De förslag som ges i dagvattenutredningen är bra ur översvämningssynpunkt, men behöver integreras bättre i planbeskrivningen och markeras på plankartan. Se avsnitt om *Miljö kvalitetsnormer (MKN) för ytvatten och grundvatten*.

Risken för översvämning är marginell i planområdet, men behöver utredas i detalj i det fortsatta arbetet för att inte riskera att mark översvämmas. Det anges att en yta ska sänkas (parkeringsytan i söder) och vid större regn kan den komma att översvämmas. Det förekommer inte någon risk för översvämning från något vattendrag. Det finns rinnvägar som passerar området, och Länsstyrelsen gör utifrån eget lågpunktskarteringsunderlag att dessa sammanfaller med de beskrivna rinnvägarna i handlingarna.

Området planeras bli grönt med en del träd vilket är positivt ur infiltrationssynpunkt.

Övriga synpunkter

Barnperspektivet

Barnkonventionen blev lag den 1 januari 2020 (2018:1197). Konventionens grundprincip om barnets bästa gäller även den fysiska miljön och beslut om gestaltning av barns livsmiljöer. Barnkonventionen anger som en grundprincip att barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla beslut som rör barn. (Artikel 3) För att säkerställa en implementering av barnkonventionen bör framtagandet av detaljplaner för förskolor och skolor innehålla en barnkonsekvensanalys (BKA). En del av att göra en BKA handlar om att skapa delaktighet hos barn och unga. Detta säkerställer även efterlevnad av artikel 12 i barnkonventionen - barns rätt att uttrycka sina åsikter, med hänsyn till barnets ålder och mognad. Barn och unga har stor kunskap om miljöerna där de brukar vistas och vet vad det är som gör att dessa miljöer fungerar.

Länsstyrelsen anser att planförslaget bör kompletteras med en barnkonsekvensanalys för att säkerställa en implementering av barnkonventionen vid framtagandet av detaljplanen för förskola och skola.

Enligt Boverkets skrift "Gör plats för barn och unga" från 2015 är rekommendationerna för friyta 40 m² per barn i förskola samt 30 m² per barn i grundskola. Den tilltänkta friytan är långt under dessa värden. Länsstyrelsen anser att det är positivt att friytan kompletteras genom nära tillgång till intilliggande skogsområde, men att detta intilliggande område inte är tillräckligt för att tillfredsställa behovet av friyta. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver överväga att utvidga skolgårdens yta.

2020-11-20

402-7790-2020

Enligt 8 kap 9 § PBL ska friyta på förskole- och skolgårdar prioriteras framför parkeringsplatser. Länsstyrelsen anser att det för kommunen är aktuellt att utreda om parkeringsplatsen i den södra delen av planen kan ersättas med skolgård och på så sätt öka barnens friyta. Vid utökning av skolgården i denna riktning, se avsnitt om *Hälsa och säkerhet - Buller*.

I kommunens handlingar föreslås att de två befintliga villorna ska rivras för att utöka skolgårdens friyta. Se avsnitt om *Kulturmiljövärden* för Länsstyrelsens bedömning av den kulturhistoriska miljön.

I avsnitt om *Naturvärden och artskydd* och efterföljande fördjupningar beskrivs de fridlysta och skyddade arter som finns i området. Länsstyrelsen anser att kommunen bör utreda det slitage som barns användande av skolgård kan orsaka på den planerade skolgården och dess eventuella utvidgning, och hur detta påverkar beskrivna arter. Se avsnitt *Naturvärden och artskydd, Cinnoberbagge, fladdermöss och blåsippa* samt *Rödlistade träd och träd med rödlistade arter*.

Kulturmiljövärden

Syftet med planen är att möjliggöra en utvidgad skolverksamhet på tomt tillhörande Flogstaskolan. För att få plats för verksamheten uppger kommunen att ett flertal äldre byggnader behöver rivras i närheten av skolan, nämligen två före detta tjänstemannavillor till Ekeby bruk, med tillhörande komplementbyggnader.

Kommunen motiverar rivningen genom att hänvisa till den utvidgade verksamhetens behov av en större skolgård. Kommunen bedömer att byggnaderna har vissa kulturhistoriska värden, men att de över tid har tappat mycket av sitt sammanhang till Ekeby bruk. De bedöms inte ha så högt värde att skyddsbestämmelse ska införas i detaljplanen. Behovet av friyta bedöms här viktigare för att säkerställa en bra lärandemiljö.

Enligt Upplandsmuseets yttranden som bifogas i planförslaget har byggnaderna ett stort kulturhistoriskt värde genom sin ålder och sitt sammanhang med Ekeby bruk, och för dem gäller förvanskningsförbud enligt PBL 8 kap 13 §. Detsamma slår Sweco fast i sin kulturhistoriska utredning. Sweco påpekar också att ett stort kulturhistoriskt värde är den sammanhängande miljön som de två villorna med sina trädgårdar och tillhörande byggnader utgör, som representerar hur tjänstebostäder för anställda vid Ekeby bruk kunde se ut i början på 1900-talet. Länsstyrelsen instämmer med de bedömningar som de ovan nämnda remissinstanserna gör.

Bostadshus tillhörande fastigheter Flogsta 11:71 och Flogsta 11:12 är byggda 1904 och 1905 som personalbostäder till Upsala Ekeby AB. Byggnaderna hade för sin tid påkostat utförande, med putsade fasader och klassicistiska drag i sin arkitektur, vilket är till stor del bevarat. De var karaktäristiska för sin tid som tjänstebostäder, för en eller två familjer.

Byggnaderna är två av få kvarstående hus av samma typ i området, som annars kännetecknas av modern bebyggelse. Historiska spår och sammanhang över tid som visar kopplingen till historiska Ekeby bruk och tidigare utbredning av bruksområdet är mycket intressanta och tillför en värdefull kulturhistorisk dimension i stadslandskapet. Det finns ett stort värde i att lager från olika tidsepoker samexisterar. Gamla byggnader visar lång kontinuitet på platsen och utgör en berättelse om områdets historia, som går att betrakta.

2020-11-20

402-7790-2020

Enligt 2 kap 6 § PBL ska man ta hänsyn till stads- och landskapsbilden och kulturvärdena på platsen. Enligt 8 kap 13 § PBL ska byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas. De äldre villorna med de bevarade gårdsmiljöerna kan anses vara särskilt värdefulla ur flera aspekter, till exempel eftersom de representerar äldre bostads- och sociala förhållanden som nu har blivit sällsynta eller försvunnit, både i lokalt och regionalt sammanhang. Byggnader tillkomna före 1920-talets bebyggelseexpansion utgör idag, som Boverket påpekar i sina kommentarer till PBL, en överhuvudtaget mycket begränsad del av dagens byggnadsbestånd, och bör därför betraktas som särskilt värdefulla.

Länsstyrelsen delar därför inte kommunens bedömning att de aktuella byggnadernas värde inte är särskilt stort och att det historiska sammanhanget till Ekeby bruk är förlorat över tid.

Den historiska dimensionen i stadslandskapet har även ett stort pedagogiskt värde i sig. Det finns exempel på lyckad användning av äldre byggnader i undervisning och i skolverksamhet, som till exempel soldattorp på skolgården tillhörande en modern skola, Skolstaskolan i Enköpings kommun. Länsstyrelsen anser att kommunen ytterligare bör se över om byggnaderna kan kvarstå och eventuellt bli en del av skolverksamhetens lokaler.

Länsstyrelsen uppmanar kommunen att istället för planerad rivning, införa bestämmelser som skyddar byggnaderna i planen och de kulturhistoriska värdena på platsen, samt att utreda hur behovet av friyta kan tillfredsställas på andra sätt än genom den rivning som föreslås. Se avsnitt om *Barnperspektivet* för friyta och skolgård.

Naturvärden och artskydd

I planhandlingarna har närvaron, både inom och utanför planområdet, av fridlysta arter inte tagits upp. Länsstyrelsen anser att frågor om fridlysta arter bör utredas samlat under planprocessen för att nödvändiga anpassningar ska kunna göras innan planen antas. Om frågan inte utreds under planprocessen kan det uppstå hinder att genomföra planen.

För att förbudet i artskyddsförordningen ska aktualiseras, när syftet med åtgärden är något annat än att döda/störa en djurart eller ta bort/skada fridlysta växter, behöver det enligt praxis finnas en risk att artens bevarandestatus i området riskerar att påverkas. Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer.

Cinnoberbagge, fladdermöss och blåsippa

Enligt naturvärdesinventeringen finns det i den intilliggande äldre tallskogen fynd av cinnoberbagge och det konstateras att arten skulle kunna förekomma i nyligen döda tallar inom planområdet. Cinnoberbagge är klassad som starkt hotad enligt rödlistan 2020. Arten är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen.

Vidare i naturvärdesinventeringen pekas de två fristående villorna ut som potentiella platser fladdermöss kan nyttja, bland annat som övervintringsplats eller som yngelkoloni under sommaren. Alla arter av fladdermöss är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen.

Blåsippa har enligt naturvärdesinventeringen hittats på tomtmark i områdets nordöstra del, eventuellt är den planterad på platsen då den växer i en trädgård på villatomt.

2020-11-20

402-7790-2020

Blåsippan är klassad som livskraftig enligt rödlistan och fridlyst enligt 9 § artskyddsförordningen, fridlysningen gäller dock inte planterade exemplar.

Vad gäller arter fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen är det bland annat förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Viloplatsar definieras enligt EU-kommissionens vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer (februari 2007) som områden som behövs för att vidmakthålla ett djur eller en djurgrupp när djuret/djuren inte är aktiva. Viloplatsar som används regelbundet, flera gånger om året eller varje år, måste, enligt samma vägledning, skyddas även de tider när de inte används.

Viloplatsar som är viktiga för överlevnaden kan innefatta en eller flera strukturer och miljö särdrag som behövs för: temperaturreglering, vila, sömn eller återhämtning, gömsle, skydd eller tillflykt och vinterdvala.

Vad gäller arter fridlysta enligt 9 § artskyddsförordningen är det förbjudet att gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna, och plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

Det är inte osannolikt att cinnoberbagge och fladdermöss kan finnas inom planområdet och blåsippa har hittats. I planhandlingen har det dock inte gjorts någon bedömning av hur fridlysta arter kan komma att påverkas. Länsstyrelsen anser att planens påverkan på fridlysta arter behöver redovisas och om planen är förenlig med bestämmelserna i artskyddsförordningen.

Länsstyrelsen anser att planbeskrivningen behöver utvecklas enligt följande:

- I hur stor omfattning försvinner träd som utgör potentiell livsmiljö för cinnoberbagge?
- En redogörelse behöver tas fram med hjälp av sakkunnig för hur cinnoberbaggen påverkas av verksamheten om den förekommer inom planområdet samt vilka försiktighetsåtgärder som kan vidtas.
- I det fall att fladdermöss konstateras nyttja villorna i området behöver planhandlingen redovisa en analys av vilka konsekvenser ett genomförande av planen kan få för fladdermössen.

Beträffande blåsippa anser Länsstyrelsen att en del av beståndet i möjligaste mån bör sparas för att minska kumulativa effekter av exploatering.

Rödlistade träd och träd med rödlistade arter

Av den naturvärdesinventering som gjorts framgår det att det inte förekommer särskilt skyddsvärda träd inom planområdet. Generellt gäller dock att ju äldre och grövre ett träd blir desto fler arter kan det utgöra livsmiljö för. Med tiden får ett träd en mängd olika miljöer, till exempel grov bark, solexponerad ved och håligheter som utgör grunden för trädens stora biologiska mångfald.

På en av tallarna har arten talticka påträffats, klassad som nära hotad enligt den nationella rödlistan från 2020. Reliktbock har enligt planhandlingarna påträffats i skogen utanför detaljplaneområdet, det är inte osannolikt att arten även kan finnas inom

2020-11-20

402-7790-2020

planområdet. Dess larvutveckling sker inne i den tjocka skorpbarken på gamla, levande, solexponerade tallar. Ofta utnyttjas träd som under längre tid stått fritt och öppet. Planhandlingen behöver redogöra för om arten riskerar att påverkas och på vilket sätt.

Enligt planhandlingarna finns det askar och skogsalmar inom planområdet. Ask är klassad som starkt hotad enligt den nationella rödlistan från 2020. Skogsalm är klassad som akut hotad enligt densamma. På grund av askskottsjukan samt almsjukan kommer riktigt gamla träd av arterna troligtvis att vara en bristvara i framtiden. Detta medför att många arter knutna till sådana gamla träd kommer att få en minskad tillgång på livsmiljöer. Därför är det viktigt att träd som kan vara resistent eller ha förhöjd motståndskraft mot sjukdomarna så långt det är möjligt bevaras.

Av planhandlingarna framgår det att enstaka träd med påtagligt och visst naturvärde i sydvästra delen av planområdet samt ytan norr om platsen där den gamla förskolan låg, kan komma att fällas. Det redovisas dock inte tydligt hur många rödlistade träd som kommer att påverkas av planens genomförande eller hur de kvarvarande träden (utöver de träd som ryms inom området med marklov) ska skyddas.

Länsstyrelsen anser att rödlistade träd samt träd med känd förekomst av rödlistade arter i första hand ska bevaras och att de, om sådana träd behöver avverkas, ska tas tillvara på sådant sätt att förekommande arter får en fortsatt tillgång till lämplig livsmiljö. Exempelvis genom att flytta stammar till lämpliga platser. Hur detta görs ska framgå av planens genomförandebeskrivning.

Länsstyrelsen anser att planbeskrivningen behöver utvecklas enligt följande:

- Vilka skadeförebyggande åtgärder som kan vidtas för de kvarvarande träden (ex för att undvika stam- och rotskador).

Länsstyrelsen anser att det är positivt att skogsdungen med påtagligt naturvärde i mitten av skolgården bevaras och förses med marklov. Likaså är det bra för vedlevande insekter att de stammar och grova grenar av träd som tas bort läggs i tallskogen eller i bryn till tallskogen intill. Vid nyplantering av träd vill Länsstyrelsen framhålla att det är viktigt att nya träd som planteras är av inhemska trädarter för att de ska kunna nyttjas av förekommande insekter och fåglar.

Länsstyrelsen anser vidare att kommunen bör utreda hur barns användande av skolgården och intilliggande områden kan orsaka skadande slitage på mark och miljö, och påverka nämnda arter. Se avsnitt om *Barnperspektivet*.

Materialvalens påverkan på miljön

Enligt Boverket ska inte materialval för byggnader och anläggningar regleras i detaljplaner.

Länsstyrelsen vill dock påpeka att materialet gummiäsfalt som föreslås på lekytor kan orsaka förorening av dagvattnet på platsen. Detta är något som också beskrivs i dagvattenutredningen. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att verksamhetsutövaren tar fram ett kontrollprogram för hur gummipartiklar som kan påverka på miljön ska hanteras, om gummiäsfalt anläggs i området.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

8(8)

2020-11-20

402-7790-2020

De som medverkat i beslutet

Chef för Plan- och bostadsenheten Annika Israelsson har beslutat i detta ärende. Planhandläggare Ellen Forsberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdshandläggare Linda Bonnevier, bebyggelseantikvarie Julia Chirokova, vattenvårdshandläggare Jan Eckhäll, handläggare för miljöskyddsfrågor Stefan Nyström, handläggare för bullerfrågor Carl Hellström, handläggare för dagvattenfrågor Vilhelm von Unge, handläggare för frågor om social hållbarhet Samron Dawit och Katarina Persson samt handläggare för klimatanpassning Karin Gustavsson medverkat.

Ärendet har hanterats med digital signering och har därför inga underskrifter.

SÄNDLISTA

Trafikverket Region Öst, eskilstuna@trafikverket.se

Lantmäterimyndigheten Uppsala kommun, lantmaterimyndigheten@uppsala.se

Lufffartsverket, lfv@lfv.se